

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Прев 1038/2023
30.05.2024. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Миљуш и Татјане Матковић Стефановић, чланова већа, у парници по тужби тужиоца Београдска банка АД Београд у стечају, чији су пуномоћници Милан Петровић и Бранко Јовичић, адвокати у ..., против туженог Прогрес АД Београд, чији је пуномоћник Жељко Ракић, адвокат у ..., ради дуга по тужби и отпуста дуга по противтужби, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда 12Пж 331/23 од 14.02.2023. године, у седници већа одржаној 30.05.2024. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УСВАЈА СЕ ревизија тужиоца, **УКИДА СЕ** пресуда Привредног апелационог суда 12Пж 331/23 од 14.02.2023. године, и предмет се враћа истом суду на поновно суђење.

Образложење

Привредни суд у Београду је донео пресуду 25П 1259/2018 дана 03.11.2022. године, којом је у I ставу изреке, одбио приговор туженог да о истој ствари већ тече парница; у II ставу изреке одбио као неоснован тужбени захтев тужиоца да се обавезе тужени да тужиоцу плати износ од 29.298.109,83 америчка долара, који прерачунат у динарској противвредности по курсу НБС на дан 07.12.2016. године износи 3.368.421.266,02 динара, увећано за припадајућу законску затезну камату од 08.12.2016. године до исплате; у III ставу изреке одбио као неоснован противтужбени захтев туженог да се обавезе тужилац да изврши отпис исказаних потраживања према туженом у износу од 29.298.109,83 америчка долара на име главнице као и припадајуће законске затезне камате почев од 08.12.2016. године до дана доношења пресуде, тако да уколико тужени-противтужилац (написано очигледном грешком уместо: „тужилац-противтужени“) не изврши отпис ових потраживања да би био дужан трпети да ова пресуда замењује отпис исказаних потраживања према туженом-противтужиоцу у износу од 29.298.109,83 долара на име главнице као и отпис припадајуће законске затезне камате почев од 08.12.2016. године до дана доношења пресуде, и у IV ставу изреке решио да свака странка сноси своје трошкове парничног поступка.

Привредни апелациони суд је донео пресуду 12Пж 331/23 дана 14.02.2023. године, којом је у I ставу изреке, одбио као неосновану жалбу тужиоца и потврдио пресуду Привредног суда у Београду П 1259/18 од 03.11.2022. године, у ставу другом и четвртом изреке и у II ставу изреке одбио као неоснован захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против наведене другостепене пресуде, благовремену и дозвољену ревизију је изјавио тужилац, којом пресуду побија због битне повреде одредаба парничног поступка и због погрешне примене материјалног права.

Тужени је поднео одговор на ревизију тужиоца.

Врховни суд је испитао побијану пресуду по одредбама члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/2011 ... 10/2023) и закључио да је ревизија основана.

Ревидент оспорава правилност другостепене пресуде, између осталог, истицањем битне повреде одредаба парничног поступка са разлога што другостепени суд није образложио одбијање жалбених навода тужиоца о потреби за новим вештачењем економско-финансијске струке, који доказни предлог је првостепени суд усвојио, одредио вештачење, а затим ставио ван снаге донето решење о вештачењу. Ово сматра посебно битним због чињенице да је тужени потписао записник о усаглашеном стању обавеза дужника према повериоцу, по којима је признао да дугује утужене износе тужиоцу као повероцу и да ће их регулисати по договореним условима, што је јасна индиција да је тужбени захтев основан. Стога је извођење доказа предложеним економско-финансијским вештачењем било неопходно за потпуно и правилно утврђење чињеничног стања, што је другостепени суд пропустио да уочи и оцени и о томе изнесе јасне разлоге у побијаној пресуди.

Према чињеничном стању на основу ког је донета побијана правноснажна другостепена пресуда, утврђеном од стране првостепеног суда, решењем Народне банке Југославије од 25.05.1994. године, уписана је у регистар финансијских организација у иностранству који се водио у Народној банци Југославије Агенција Београдске банке ДД у САД са седиштем у Њујорку, под називом Beogradska banka New York Agency, а решењем Народне банке Југославије од 25.05.1994. године уписана је у исти регистар Агенција Београдске банке ДД на Кипру са седиштем у Никозији под називом Beogradska banka Cyprus Offshore Banking unit Nikozija. Дописом од 04.01.2002. године, заменик надзорника банака обавестио је Београдску банку АД да је надзорник банака Државе Њујорк узео у посед пословање и имовину у Држави Њујорк Београдске банке ДДМ на основу члана 606. Закона о банкарству Државе Њујорк, пошто је установио да је банка у поступку стечаја у свом домицилу или на другим местима или да постоји разлог за сумњу у спремност банке да плати у целости потраживање њених поверилаца, те да ће спроводити ликвидацију. Тужилац у овом поступку потражује укупан новчани износ по основу акредитива отвореног по налогу Interprogress Nuw York од стране Агенције у Њујорку, поводом ког је донета пресуда Окружног суда у Њујорку у корист Robb Evans Trustee из Њујорка од 28.01.2002. године, по основу које је Robb Evans пријавио потраживање према туженом, затим по основу прекорачења на рачуну фирме туженог Interprogres New York код исте Агенције, затим по основу кредитне линије број 107 одобрене од Агенције Београдске

банке ДД на Кипру у корист Interprogress Pariz и депозита број 228 одобреног од Агенције Београдске банке ДД на Кипру у корист Interprogress Pariz. Овде тужилац и тужени су потписали Записник о усаглашеном стању обавеза дужника према повериоцу по пословима реализованим преко Агенције Београдска банка ДД Њујорк од 14.12.2016. године, којим је констатовано да усаглашено стање доспелих, а неизмирених обавеза дужника према повериоцу на дан 31.12.2014. године износи 21.144.466,08 долара по основу девизног потраживања по основу кредитне линије број 107 одобрене Прогресовој инофирми Interprogress New York од стране BB DD New York, девизног потраживања по основу минусног салда на рачуну Interprogress New York од стране BB DD New York као и девизног потраживања по основу акредитива отвореног од стране BB DD New York по налогу Interprogress New York (пресуда америчког суда у корист Robb Evans) као и Записник о усаглашеном стању обавеза дужника према повериоцу по пословима реализованим преко BB IBU Nicosia од 14.12.2016. године, којим је констатовано да усаглашено стање доспелих, а неизмирених обавеза дужника према повериоцу на дан 31.12.2014. године износи 19.948.631,33 долара по основу девизног потраживања по основу кредитне линије број 107, одобрене Прогресовој инофирми Interprogress Pariz од стране BB IBU Nicosia, као и девизног потраживања по основу депозита број 228 одобреног Прогресовој фирми Interprogress Pariz од стране BB IBU Nicosia. Тужилац наведене записнике сматра признањем дуга туженог према тужиоцу. Тужени оспорава постојање предметне обавезе према тужиоцу приговором недостатка пасивне легитимације. Истиче да записници о усаглашеном стању обавеза дужника према повериоцу не производе правно дејство јер за то није испуњен услов предвиђен записником у тачки 4. - да се спроведе приватизација туженог.

Према разлозима другостепене пресуде, првостепени суд је одлуку о тужбеном захтеву донео применом правила о терету доказивања из члана 231. Закона о парничном поступку, налазећи да тужилац није доказао активну легитимацију да од туженог потражује испуњење обавеза које су наводно Interprogress New York и Interprogress Pariz имали према Агенцији у Њујорку и Пословној јединици на Кипру, да тужилац није доказао ни пасивну легитимацију туженог за наводне обавезе наведених правних лица, а да тужилац није доказао ни да постоје основи за наплату спорних потраживања. Првостепени суд закључује да упис у регистар финансијских организација у иностранству код Народне банке Југославије, Агенције Београдске банке ДД у САД са седиштем у Њујорку и Агенције Београдске банке на Кипру са седиштем у Никозији, није доказ постојања активне легитимације, а нису пружени докази да су наведене агенције засновале у име и за рачун тужиоца пословни однос са Interprogress New York и Interprogress Pariz. Из чињенице да је над Агенцијом у Њујорку спроведен поступак ликвидације за првостепени суд произлази закључак да се ради о самосталном правном лицу у смислу члана 17. став 1. Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља. Тужилац није пружио доказе да су након окончања поступка ликвидације у Њујорку новчана средства пренета на рачун тужиоца, нити да је уопште учествовао у поступку ликвидације над Агенцијом у Њујорку. Пресуда у корист Robb Evans од 28.01.2002. године, није призната, па у смислу члана 86. Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља не производи правно дејство у Републици Србији. Није доказана веза између туженог и лица које су странке по тој пресуди, а тужилац није доставио ни оригиналну документацију поводом које је вођен поступак пред америчким судом и на основу које је донета одлука тог суда, те стога није доказао да по овом основу постоји тужиочево

потраживања према туженом. Надаље, оцењује у погледу потраживања тужиоца по основу прекорачења на рачуну фирме Interprogress New York код Агенције у Њујорку да нема доказа да ли је и у ком периоду Interprogress New York имао отворен рачун код Агенције Њујорк, чиме није доказано ни да по овом основу постоји тужиочево потраживање према туженом. Потраживања тужиоца по основу кредитне линије број 107 и депозита број 228 првостепени суд оцењује недоказаним, зато што исправе које је тужилац приложио не могу представљати доказ о постојању дуга будући да се ради о једностраним исправама, за које је нејасно ко их је сачинио. Првостепени суд оцењује да записници о усаглашеном стању обавеза дужника према повериоцу не производе правно дејство зато што су потписани под условом да се приватизација спроведе успешно, а приватизација туженог није спроведена, па се не могу сматрати признањем дуга.

Другостепени суд жалбене наводе тужиоца којима оспорава правилност утврђеног чињеничног стања од стране првостепеног суда, оцењује неоснованим. Сматра правилном оцену првостепеног суда, применом правила о терету доказивања, да тужилац није доказао да по основу из ког је донета пресуда Окружног суда у Њујорку од 28.01.2002. године, постоји потраживање тужиоца према туженом. Надаље, оцењује правилним закључак првостепеног суда да тужилац није доставио доказе на околност да ли је и у ком периоду Interprogress New York имао отворен рачун код Агенције у Њујорку, док су приложени докази једностранни акти, односно изводи из пословне евиденције тужиоца, а не исправе о дугу, те да тужилац није доказао да по овом основу постоји његово потраживање према туженом. Сматра да се неосновано жалбеним наводима тужиоца истиче да првостепени суд није ценио доказе везано за активну и пасивну легитимацију парничних странака. Из решења Народне банке Југославије од 25.05.1994. године произлази и да је у регистар финансијских организација у иностранству, који је вођен у Народној банци Југославије, уписана Агенција Београдске банке у САД, са седиштем у Њујорку, као и да се Агенција у многим аспектима у пословању у САД третира као самостални правни субјект и да обавља послове од интереса за Београдску банку ДД, као и чињеница да је над Агенцијом у складу са прописима земље у којој је имала седиште спроведен поступак ликвидације, указује да се управо ради о самосталном правном лицу. Другостепени суд оцењује да тужилац није доставио доказе на околност постојања основа одговорности туженог за Агенцију у Њујорку, нити доказе из којих произлази да је Агенција у Њујорку засновала у име и за рачун тужиоца пословни однос са Interprogress New York. Позивом на одредбу записника из тачке 4, према којој су правоваљани записници под условом да се приватизација спроведе успешно, у супротном не производе правно дејство, за другостепени суд констатација о износу укупно усаглашених обавеза представља преписку евиденционог карактера која чини саставни део условно формулисаних записника који никада нису произвели правно дејство будући да приватизација дужника није спроведена па се не може сматрати да је потписивањем наведених записника тужени признао конкретан дуг, нити се из њихове садржине може извући закључак о постојању пасивне и активне легитимације у конкретном случају. То су разлози због којих је другостепени суд потврдио првостепену пресуду.

Врховни суд оцењује да је основан ревизијски разлог о битној повреди одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези члана 396. став 1. Закона о парничном поступку којом је захваћена другостепена пресуда. Ово са разлога што другостепени суд није оценио битне жалбене наводе тужиоца који се тичу оцено доказних предлога

тужиоца од стране првостепеног суда, оцене изведених доказа и следствено томе правилности чињеничног стања утврђеног од стране првостепеног суда.

Другостепени суд је прихватио оцену првостепеног суда применом правила о терету доказивања, да тужилац није доказао постојање потраживања, активну и пасивну легитимацију у односу на конкретан потраживање. У жалби је тужилац оспоравао правилност првостепене пресуде између осталог и са разлога што првостепени суд није ценио све доказе које је тужилац доставио у току поступка, нарочито доказе достављене у поступку вештачења, да је у поступку сачињен налаз вештака, али је вештак преминуо, након чега је првостепени суд одредио ново вештачење а затим ставио ван снаге исто решење. И у ревизији тужилац понавља да је било могуће извршити предложено економско-финансијско вештачење, као што је већ сачињен налаз вештака, као што је у жалби оспоравао и закључак првостепеног суда да тужилац не поседује оригиналну документацију.

Наиме, према разлозима првостепене пресуде, суд није у доказном поступку прочитао налаз и мишљење судског вештака АА имајући у виду да је вештак у току трајања ове парнице преминуо, па је налаз неприменљив. У разлозима првостепене пресуде је наведено да је првостепени суд одредио извођење доказа новим економско-финансијским вештачењем, али је оценио да је извођење тог доказа сувишно, а додатно имајући у виду чињеницу да тужилац не поседује оригиналну документацију без које само вештачење није могуће обавити у складу са правилима струке.

Другостепени суд није дао одговор на ове жалбене наводе тужоца и тужилац основано у ревизији понавља исте примедбе, јер је одговор на ове жалбене наводе од значаја за правилност одлуке у смислу члана 374. став 1. Закона о парничном поступку. Ревизијски суд указује да је одредбом члана 231. Закона о парничном поступку одређено да ако суд на основу изведених доказа у смислу члана 8. истог закона не може са сигурношћу да утврди неку чињеницу, о постојању чињенице примениће правило о терету доказивања, при чему странка која тврди да има неко право сноси терет доказивања чињенице која је битна за настанак или остваривање права, ако законом није другачије прописано, а странка која оспорава постојање неког права, сноси терет доказивања чињенице која је спречила настанак или остваривање права или услед које је право престало да постоји, ако законом није другачије прописано. С обзиром на овакву цитирану одредбу Закона о парничном поступку о закључивању о постојању чињеница применом правила о терету доказивања, било је неопходно да другостепени суд да разлоге поводом жалбеног навода којим тужилац указује да је првостепени суд одбио доказни предлог тужоца, да га је штавише оценио сувишним, а да је са друге стране по примени правила о терету доказивања закључио да тужилац није доказао чињенице од значаја за постојање потраживања, активну и пасивну легитимацију странака у односу на исто потраживање. Ово све тим пре што у поступку јесте изведено економско-финансијско вештачење, али је вештак преминуо.

Врховни суд указује и да другостепени суд није дао одговор на жалбене наводе који се тичу оцене писмених доказа – записника са аспекта чињенице да је тужени приступио њиховом закључивању и потписао их, већ само са аспекта њихове садржине у смислу да је њихово правно дејство одложено условом који није остварен. Ревидент основано указује да није оцењено од каквог је значаја за доказивање пасивне легитимације овде туженог и активне легитимације тужоца чињеница да је тужени

приступио потписивању записника са тужиоцем о усаглашавању потраживања и обавеза. Разлози другостепене пресуде о овоме су и опречни, зато што другостепени суд образлаже да је циљ потписивања наведених записника уређењем међусобних односа између повериоца и дужника, овде странака, поводом приватизације дужника, овде туженог, која би у крајњој линији довела до отпуштања дуга стечајног дужника, овде тужиоца, што управо указује на постојање међусобних односа између странака.

Ревидент основано указује и да другостепени суд није дао разлоге о примени материјалног права када је ценио активну легитимацију, у односу на статус Агенције у Њујорку. Разлози које је другостепени дао, да се Агенција у многим аспектима у пословању у САД третира као самостални правни субјект и да обавља послове од интереса за тужиоца, те да је над Агенцијом у Њујорку спроведен поступак ликвидације у складу са прописима те земље, нису довољни да се оцени да се ради о самосталном правном лицу, јер другостепени суд за то није дао разлоге у примени материјалног права. Ово тим пре, што је према утврђеном чињеничном стању надзорник банака Државе Њујорк установио да је банка у поступку стечаја у свом домицилу, те да је то један од разлога за сумњу у спремност банке да плати у целости потраживање њених поверилаца. Дакле, изостали су разлози другостепене пресуде о примени материјалног права по питању статуса Агенције у Њујорку у односу на тужиоца, што може да буде од значаја за правилност одлуке о тужбеном захтеву у смислу члана 374. став 1. Закона о парничном поступку.

Према изнетим разлозима о битним повредама одредаба парничног поступка учињеним пред другостепеним судом, укинута је другостепена пресуда применом члана 415. став 1. Закона о парничном поступку и предмет је враћен другостепеном суду на поновно суђење, како би у поновљеном поступку без битних повреда одредаба парничног поступка на које је напред указано, одлучио о жалби тужиоца против првостепене пресуде у границама разлога наведених у жалби, пазећи на правилну примену материјалног права, у складу са одредбама члана 386. Закона о парничном поступку, те донео нову одлуку у којој ће оценити битне жалбене наводе и навести разлоге које је узео у обзир по службеној дужности према одредби члана 396. став 1. Закона о парничном поступку.

**Председник већа – судија
Бранко Станић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић